

Årsrapport

2019

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd

Biskop Stein Reinertsen, Odd-Bjarne Ellefsen, Sharon Carter, Eric Carter og Rune Rasmussen under den landsomfattende HEL-konferansen i Lund kirke, Kristiansand.

DEN NORSKE KIRKE

Innhold

I Leders beretning.....	3
Måloppnåelse og vurderinger	3
Prioriteringer	3
Ressursutnyttelse	3
II Introduksjon til bispedømmet og hovedtall.....	4
Organisering	4
Formål	4
Medlemsprosent av beregnet folketall.....	5
A: Nøkkeltall pr prosti for bispedømmet totalt: medlemmer/innbyggertall/inn- og utmeldinger, inkl. endringer fra 2017 og 2018.	5
B Utvalgte volumtall: Agder og Telemark 2015 – 2019.....	8
C Nøkkeltall for årsregnskapet	8
III Årets aktiviteter og resultater	9
A) Omtale av bispedømmets samlede aktivitet	9
Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	9
B) Omtale av resultater og måloppnåelse.....	10
1. Gudstjenestelivet blomstrer.....	10
2. Flere søker dåp og trosopplæring	12
3. Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet	15
4. Kirken engasjerer seg i samfunnet	16
5: Flere finner sin plass i kirkelig arbeid	21
6. Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon.....	25
IV Styring og kontroll i virksomheten	28
A HMS/Arbeidsmiljø	28
B Ligestilling	28
C Vurdering av mislighetsrisiko	29
V Vurdering av framtidsutsikter	30
VI Årsregnskap.....	31
Ledelseskommentar årsregnskapet 2019	31
Regnskapsrapportering	32

I Leders beretning

Måloppnåelse og vurderinger

Bispedømmets overordnede målsetting er å være en lokal forankret folkekirke i alle lokalsamfunn i Agder og Telemark. I alle sokn skal det avholdes gudstjenester og kirkelige handlinger og det kristelig liv næres og styrkes. Gudstjenesteliv, trosopplæring, samfunnsengasjement og rekruttering er strategiske målområder.

Årsstatistikken for 2019 viser at antallet deltakere på gudstjenester har økt i året som gikk. Dette har vært et bevisst satsningsområde for bispedømmet.

I deler av Agder og Telemark er det mange og livskraftige frimenigheter og kristne organisasjoner. De gjør et verdifullt arbeid og de fleste steder er samarbeidsforholdet til Den norske kirke godt. Samtidig kan det nok også merkes en viss «konkurrans», særlig tydelig innenfor arbeid overfor ungdom og unge familier.

For biskopen har det vært en glede i 2019 å kunne vigsle to nye kirker i vårt bispedømme, Østre Porsgrunn og Flekkerøy. Vi ser at menighetslivet blomstrer og vokser i de to menighetene etter at ny kirke er tatt i bruk. Dette skaper optimisme.

Det rapporteres om mye godt arbeid blant barn, og unge og om diakonalt engasjement, hvor en også inkluderer innvandrere og flyktninger. Kirken må ha et blikk utover seg selv. Det er derfor gledelig å konstatere at misjonsavtaler er på plass i alle menigheter, og at samarbeidet med andre lag og organisasjoner er mange steder omfattende og godt.

Prioriteringer

Prioriteringene har medført ulike konkrete satsinger. Innenfor ungdom, trosopplæring og undervisning er det gjort en rekke satsinger med flere prosjekter som «ungdomskirken», «Byklekonferansen» og fagsamlinger for trosopplærere og kateketer m.fl. I tillegg har det vært satset på et givertjenesteprojekt, dette med formål å øke givertjenesten i de enkelte menighetene. Vi begynner nå å se effekten av dette, noe som kommer det lokale menighetsarbeidet til gode.

Ressursutnyttelse

Oppgavene og utfordringene er større enn ressursene som er til rådighet. De økonomiske rammer er blitt redusert, og stillinger er derfor holdt vakant i administrasjonen. Arbeidstidsordningene inkludert beredskap for prestene, er også slik at det er mindre presteressurs til disposisjon for menighetene pr årsverk.

Regnskapstallene viser at de økonomiske ressursene ble utnyttet til fulle.

Effektivisering av merkantile funksjoner som økonomi og arkiv ble iverksatt i 2019. Prosessene fram mot endelig innfasing har vært krevende både for ledelse og de ansatte som ble berørt. Gledelig er det da å se at de grep som ble gjort har gitt en innsparing som så pløyes tilbake til kirkelig aktivitet i form av økt satsning på diakoni. Forhåpentligvis vil de grep som er tatt også bidra til å sikre en stabil økonomi for prestatjeneste framover.

Stein Reinertsen
Biskop i Agder og Telemark bispedømme

Kai Steffen Østensen
Leder i Agder og Telemark bispedømmeråd

II Introduksjon til bispedømmet og hovedtall

Organisering

Fra 1. januar 2017 ble rettssubjektet Den norske kirke opprettet og de nasjonale og regionale organer i Den norske kirke overført fra Staten til det nye rettssubjektet.

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd er fra samme tidspunkt en del av rettssubjektet Dnk.

Agder og Telemark bispedømme er ett av i alt 11 bispedømmer i Dnk. Biskopen har tilsynsmyndighet i bispedømmet og leder prestedtjenesten. Bispedømmerådet er demokratisk valgt organ på 10 medlemmer som utfører oppgaver pålagt i lov og forskrifter og utgjør, sammen med øvrige bispedømmeråd, Kirkemøtet.

Bispedømmet var i 2019 inndelt i 10 prostier. I 2019 var det flere prosesser for sammenslåinger fram mot kirkevalget høsten 2019. Dette er sammenslåinger som forutsettes å være operative fra 01.01.20. Som en konsekvens av den pågående kommunereformen er også Lister og Mandal prostier vedtatt sammenslått fra 01.01.20.

Bispedømmerådet og biskop har felles administrasjon bestående av ca. 15 årsverk ledet av stiftsdirektør. Aslak Wegge ble ansatt av bispedømmerådet høsten 2018. Han tiltrådte som stiftsdirektør 01.01.19 og har således vært stiftsdirektør hele året.

Formål

Virksomhetenes formål er forankret i Kirkelovens bestemmelse om å «ha sin oppmerksomhet på alt som kan bli gjort for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene» og de mål som Kirkemøtet har vedtatt for Den norske kirke og som kommer til uttrykk gjennom Visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» og gjennom tildelingsbrev og styringsdokumenter for øvrig fra Kirkerådet.

Agder og Telemark bispedømmeråd har gjort vedtak om at visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» skal gjelde som visjonsdokument for bispedømmet. Dokumentets strategiske mål er formulert slik:

- Gudstjenestelivet blomstrer
- Flere søker dåp og trosopplæring
- Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
- Flere får lyst til å jobbe i kirken

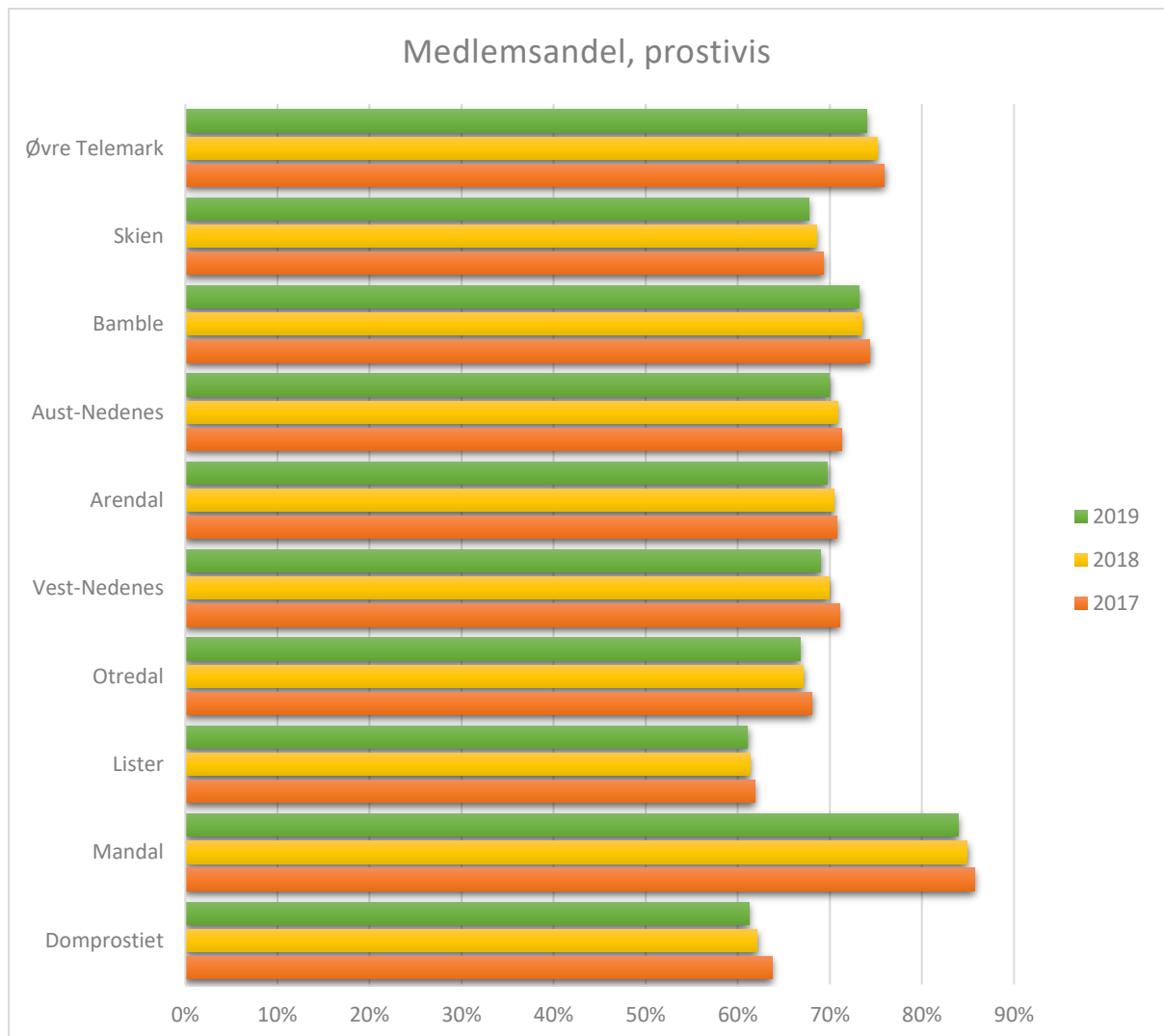
Prestetjenestens formål er at alle menigheter og lokalsamfunn skal være betjent med «Ord og sakrament», gjennom gudstjenester, kirkelige handlinger, sjelesorg, undervisning og annet som kan styrke og nære det kristelige liv.

Medlemsprosent av beregnet folketall

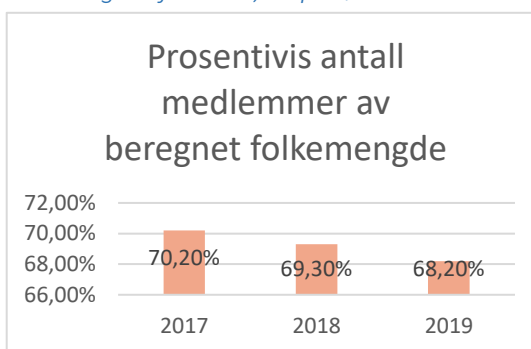
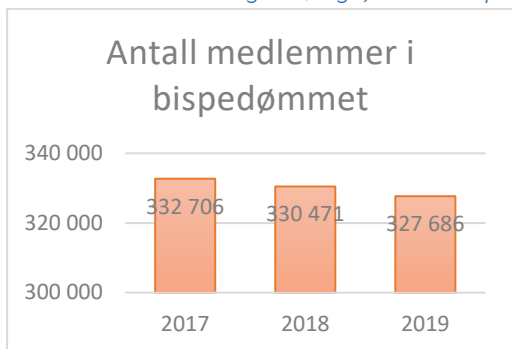
Antall medlemmer	2017	2018	2019
Domprostiet	56 892	56 773	56 497
Mandal	31 476	31 333	31 050
Lister	27 033	26 772	26 668
Otredal	15 505	15 354	15 282
Vest-Nedenes	27 404	27 338	27 227
Arendal	35 588	35 519	35 299
Aust-Nedenes	13 868	13 721	13 509
Bamble	21 463	21 166	20 920
Skien	64 358	63 708	63 090
Øvre Telemark	39 131	38 787	38 144

A: Nøkkeltall pr prosti for bispedømmet totalt: medlemmer/innbyggertall/inn- og utmeldinger, inkl. endringer fra 2017 og 2018.

Medlemsandel

Antall medlemmer og tilhørige, medlemsprosent av beregnet folketall, bispedømmenivå

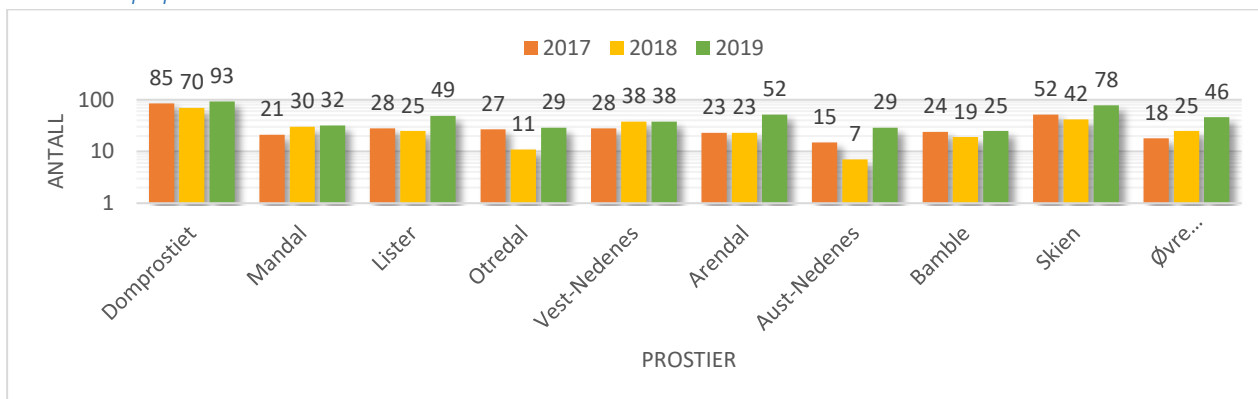

Agder og Telemark	2017	2018	2019
Antall medlemmer	332 706	330 471	327 686
Av beregnet folketall	70,2 %	69,3 %	68,2 %

Inn- og utmeldinger: Agder og Telemark bispedømme totalt

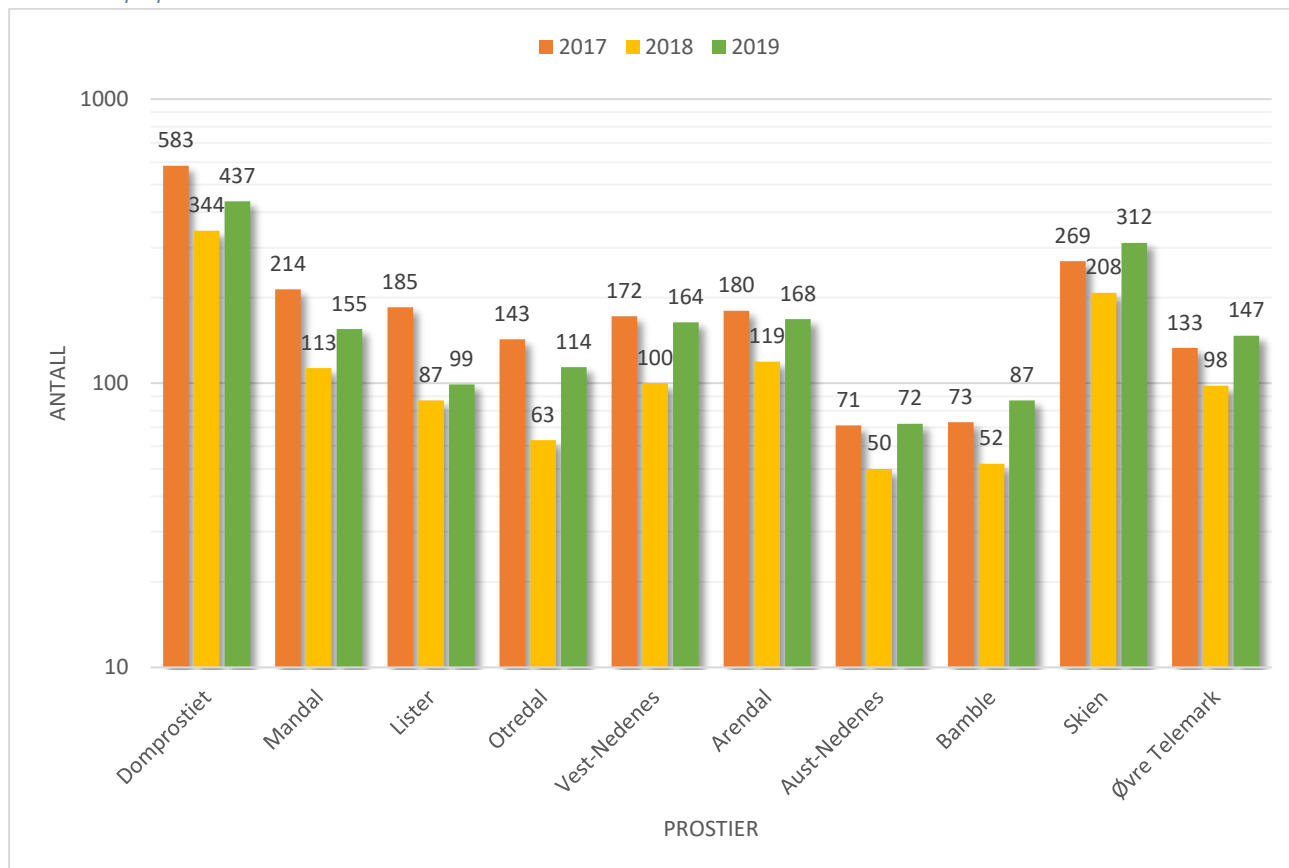
Agder og Telemark	2017	2018	2019	Endring 17-19
Innmeldinger	321	290	471	47 %
Utmeldinger	2023	1234	1755	-13 %

Innmeldte pr prosti

Antall medlemmer	2017	2018	2019
Domprostiet	85	70	93
Mandal	21	30	32
Lister	28	25	49
Otredal	27	11	29
Vest-Nedenes	28	38	38
Arendal	23	23	52
Aust-Nedenes	15	7	29
Bamble	24	19	25
Skien	52	42	78
Øvre Telemark	18	25	46

Utmeldte pr prosti

Antall medlemmer	2017	2018	2019
Domprostiet	583	344	437
Mandal	214	113	155
Lister	185	87	99
Otredal	143	63	114
Vest-Nedenes	172	100	164
Arendal	180	119	168
Aust-Nedenes	71	50	72
Bamble	73	52	87
Skien	269	208	312
Øvre Telemark	133	98	147

B Utvalgte volumtall: Agder og Telemark 2015 – 2019

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019
Antall døpte	3172	2964	2798	2526	2541*
Antall konfirmerte	3650	3494	3048	3162	3110
Antall kirkelige vigslers	858	800	810	748	690
Antall kirkelige gravferder	3636	3533	3539	3505	3424
Antall gudstjenester totalt	6817	6648	6505	6393	6484
Samlet antall gudstjenestedeltakere	689 566	666 995	639 168	601 988	612 200
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse (Søndager, helligdager og andre gudstjenester)	101,15	100,33	98,26	94,2	94,4

*Tallet forventes å bli noe høyere grunnet etterrapportering

C Nøkkeltall for årsregnskapet

Antall årsverk for prester har gått opp med 3, mens totalt årsverk har økt med 0,2 fra 143,1 til 142,9.

Fra 2017 inkluderer driftsutgiftene refusjon/tilskudd til samarbeidsstillinger. Tildeling og driftsutgifter for 2017 -2019 er derfor ikke sammenlignbare med tallene fra 2015 og 2016.

I 2017 ble i tillegg pensjonskostnadene ført på bispedømmet. Fra 2018 er pensjon ført samlet på 110 – Den norske kirke. Dette forklarer de store endringene i driftsutgifter.

Lønnsutgifter i prosent av driftsutgiftene gikk noe ned i 2019, mens andel lønn brukt til prestedtjeneste var nesten uendret. Dette har vært en ønsket prioritering.

Agder og Telemark bispedømmeråd						
Nøkkeltall for årsregnskapet	2015	2016		2017	2018	2019
Antall årsverk	148,9	146,4	x	143	142,9	143,1
-herav prestedtjeneste	132,6	131	x	127,6	126,5	129,5
Samlet tildeling post 01/budsjettgruppe 1A	110 270 000	114 995 000	x			121 181 000
Driftsutgifter	111 526 000	117 263 000	x	129 481 000	118 422 000	123 936 000
Lønnsandel av driftsutgifter	87,8 %	89,2 %	x	91,2 %	91,9 %	89,7 %
Andel lønn brukt i prestedtjenesten	78,7 %	80,8 %	x	80,9 %	81,3 %	81,0 %
Lønnsutgifter pr årsverk	657 581	714 567	x	825 866	761 756	777 094

III Årets aktiviteter og resultater

A) Omtale av bispedømmets samlede aktivitet

- Gudstjenestedeltakelse har vært et av hovedfokusene gjennom året. I 2019 snudde tidligere års nedgang i gudstjenesteoppslutningen i Agder og Telemark bispedømme, og vi ser en økning både på søn-og helligdager og samlet.
- Innenfor kirke-skole-samarbeidet er det en positiv utvikling.
- Som følge av økt satsning på diakoni er antall menigheter med diakonal betjening økt.
- Oppslutningen om trosopplæringstiltak er stabilt høy.
- Alle menighetene har inngått avtale om misjonsprosjekt.
- Antall utmeldinger økte med 521 til 1755 i 2019 i forhold til 2018. Antallet innmeldinger økte i samme perioden med 181 til 471.
- Bispedømmet gjennomført nasjonal «HEL» konferanse i 2019. Vellykket arrangement med stor deltakelse fra hele landet.
- I 2019 er det vigslet to nye kirker i Agder og Telemark; Østre Porsgrunn og Flekkerøy.
- Biskopen opprettet en offentlig Facebook-side i 2017. Ved utgangen av 2019 hadde siden 1127 følgere.
- Kirkevalget ble gjennomført med en valgdeltakelse på 14,2%, dette er en nedgang fra 17,4% i 2015. Valggjennomføringen fungerte.
- Bispedømmet klarer fortsatt å rekruttere og bemanne ved ledige prestestillinger.
- Det var stor oppslutning om Den norske kirkes aktiviteter under Arendalsuka med et par tusen besøk på Kirkeskipet og trolig like mange innom i Trefoldighetskirken.

Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Det har vært et klart mål å øke oppslutning om gudstjenestene og oppslutningen om dåp. Dette har vært et fokus som har gått via proster ut til hele presteskapet. Det var også hovedtema for årets fagdag i bispedømmet for prester. Vi ser at tallene for 2019 viser en positiv utvikling, selv om dette er litt tidlig å konkludere på. Dette er imidlertid prosesser som krever langsiktig jobbing, og forhåpentligvis vil vi se større effekt av fokuset i 2020 og 2021.

Vi ser at åpning av de to nye kirkene i Porsgrunn og på Flekkerøy har gitt et stort løft for den kirkelige aktiviteten i de to menighetene.

Mange menigheter melder om at det er stor «hverdagsaktivitet» i menighetene som ikke fremkommer i rapporterte tall og dermed blir bildet av måloppnåelse og ressursbruk noe skjev.

Alle menigheter i bispedømmet har et aktivt trosopplæringsarbeid. Vi ser at det oppnås resultater når det finnes en opptrappingsplan med konkrete mål og ansatte som kan følge opp tiltakene.

Menighetene er avhengige av et godt og konstruktivt samarbeid mellom ansatte og frivillige. Det gjelder både innenfor gudstjenestearbeid, diakonien, trosopplæring og barne- og ungdomsarbeidet. Oppfølging og dyktiggjøring av frivillige vil derfor bli en stadig viktigere oppgave for ansatte både i menighetene og for de ansatte ved bispedømmekontoret.

Bispedømmekontoret har i 2019 kjørt stramt på bemanningssiden med flere vakanser. Dette for blant annet å sikre at de økonomiske rammene kunne holdes. Kontoret har også taklet omstillingen fra egne økonomi- og lønnsmedarbeidere til at disse funksjonene nå er samlet i en felles enhet. Ingen ved kontoret har mistet jobben som følge av denne omleggingen. Resultatet av omleggingen vil først bli tydelig i regnskapet for 2020.

B) Omtale av resultater og måloppnåelse

1. Gudstjenestelivet blomstrer

Vekst i antall deltakere pr gudstjeneste på søn- og helligdager

Prosti	2016	2017	2018	2019
KR.SAND	159,9	154	139,8	145,8
MANDAL	122,7	124,9	118,7	116,9
LISTER	114,3	106,8	106,4	102,8
OTREDAL	82	80,1	83,7	82,2
V-NEDENES	118,9	116,8	114,5	111,5
ARENDAL	105	100,5	94,1	98,6
A-NEDENES	70,4	76	65,4	66,5
BAMBLE	84,9	85,1	88,1	82,1
SKIEN	87,4	86,6	78,3	83,2
ØVRE TELEM	65,9	63,7	62,8	65,0
Totalt	101,1	99,9	95,2	96,5

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Skjemaet viser gjennomsnittsansall gudstjenestedeltakere på søn- og helligdager. Dersom vi også tar med de gudstjenestene som er utenom søn- og helligdager, var gjennomsnittet 94,4 mot 94,2 i 2018. Vi ser dermed en liten oppgang for gjennomsnittlig antall deltakere på gudstjenester generelt i bispedømmet, og en økning på 1,3 personer for gudstjenester på søn- og helligdager. Samtidig har antall gudstjenestedeltakere sunket i vårt bispedømme, som i landet for øvrig, det siste tiåret. Andelen av medlemmer som går regelmessig eller ofte til gudstjeneste er synkende, og dette veies ikke opp av trosopplæringsgudstjenester eller andre tiltak som er godt besøkt. At gjennomsnittstallet likevel steg det siste året, ser vi i sammenheng med mye godt, kontinuerlig arbeid i lokalmenighetene og bispedømmets satsingsprosjekt «Gudstjeneste i 100».

Tiltak

Fra høsten 2019 satset bispedømmet på å virkeliggjøre resultatmålet om vekst i antall gudstjenestedeltakere. I den forbindelse utfordret biskopen menighetene via proster og prester til å fokusere på gudstjenestearbeidet. «Gudstjeneste i 100» var i 2019 og vil i 2020 være tema på prostemøter, aktuelle fagdager og fellesmøte mellom bispedømmets proster og kirkeverger. Siden 2017 har gjennomsnittstallet for gudstjenestebesøk i bispedømmet vært under 100, men med fokus på kvalitet i arbeidet, strategisk planlegging og god kommunikasjon ønsker vi igjen å se 100-tallet. Andre tiltak:

- Bispedømmets prester var i 2018 gjennom videreutdanningsprogrammet «Kunsten å snekre en preken». Ett sentralt fokus for dette programmet var å bidra til at forkynnelsen oppleves relevant i vår tid. Det er fremdeles et sentralt tiltak at prostene utfordrer, støtter og veileder prestene i prekenarbeidet.
- Prosjektet Ungdomskirken benyttes for å skape en gudstjenestekultur for unge.

1.2 Flere velger kirkelig vigsel

	2015	2016	2017	2018	2019
Antall kirkelige vigslar	858	800	810	748	690

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Vi ser en klar nedgang i antall kirkelige vigsler i bispedømmet siden 2017, og ved utgangen av 2019 når vi således ikke resultatmålet om at flere velger kirkelig vigsel. Denne nedgangen ser vi i sammenheng med økningen i antall kommunale vigsler. Som kirke må vi aldri snakke ned andre typer vigsler enn våre egne, men i møte med et større mangfold i tilbudene til par som ønsker å gifte seg, er det likevel viktig at nedgangen i kirkelige vigsler møtes med tiltak.

Tiltak

I tillegg til den kontinuerlige relasjonsbyggingen som skjer lokalt, og som er viktigst, vil vi i bispedømmet ha økt fokus på tilgjengelighet på nett og kommunikasjon om vigsler og andre kirkelige handlinger. Tiltaket om kommunikasjon redegjøres for nedenfor under oppslutning om dåp.

1.3 Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe.

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019
Antall kirkelige gravferder	3636	3533	3539	3505	3424

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Oppslutningen om kirkelig gravferd er høy i bispedømmet samtidig som vi registrerer at den svake og jevne nedgangen i antall kirkelige gravferder fortsatte i bispedømmet i 2019. Denne tendensen er tydelig tross en viss variasjon mht faktiske dødsfall i bispedømmet hvert år. Den norske kirke har høy anseelse i befolkningen hva gjelder begravelser og sorgarbeid, samtidig er valgmuligheten til de pårørende større enn tidligere, en utvikling som er mest merkbar i de store byene i bispedømmet.

Tiltak

Den norske kirke har gjennomgående stor troverdighet i befolkningen i møte med pårørende. Dette kontinuerlige arbeidet i folkekirken, som skjer lokalt, vil alltid være det viktigste tiltaket for at pårørende skal ønske kirkelig betjening ved gravferd.

Samtidig var samarbeid i forbindelse med gravferd tema på prostemøte og fellesmøte mellom bispedømmets kirkeverger og proster i 2019, og i april 2019 hadde biskop og kirkefagsjef møte med de begravelsesbyråene i bispedømmet som er tilknyttet VIRKE. Målet med disse samtalene er at de ulike aktørene pårørende møter i forbindelse med en gravferd skal samarbeide optimalt, til det beste for de pårørende. Som gudstjenester og kirkelige handlinger generelt, er satsingsområdet «kirken på nett» også et tiltak for å nå målet om stabil oppslutning om kirkelig gravferd.

1.4 Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Beskrivelse av utviklingen og tiltak

I 2019 har én menighet rapportert om samiske språk i gudstjenestelivet. Samtidig som det er naturlig at Agder og Telemark bispedømme ikke topper denne statistikken, er det tydelig at vi ikke når resultatmålet for dette arbeidet.

Ett aktuelt tiltak er å utfordre sentrale menigheter i de største byene i bispedømmet der det er bosatt flest personer med samisk tilknytning.

I tillegg etterspurte bispedømmet bruk av samisk språk i forbindelse med markeringer tilknyttet samefolkets dag 6. februar 2020. Flere menigheter oppgav planer for dette, og vi har stor tro på at vi når resultatmålet om økning i 2020.

2. Flere søker dåp og trosopplæring

2.1 Oppslutningen om dåp holdes oppe

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019
Antall døpte	3172	2964	2798	2526	2541

Andel døpte av fødte 2019

Prosti	Døpte	Årskull	%
ARENDAL PROSTI	282	473	60 %
AUST-NEDENES PROSTI	80	136	59 %
BAMBLE PROSTI	136	234	58 %
KRISTIANSAND DOMPROSTI	482	947	51 %
LISTER PROSTI	214	377	57 %
MANDAL PROSTI	274	444	62 %
OTREDAL PROSTI	128	246	52 %
SKIEN PROSTI	435	822	53 %
VEST-NEDENES PROSTI	245	385	64 %
ØVRE TELEMARK PROSTI	265	399	66 %

Som resten av landet ser vi en markant tilbakegang hva gjelder antall døpte i tidsrommet 2015-2019. Samtidig ser vi en svak, men gledelig oppgang fra fjoråret. Dette gjelder både faktisk antall døpte og prosentandelen døpte av fødte, som i Agder og Telemark steg fra 55 % i 2018 til 57 % i 2019.

Vi ser nedgangen i antall dåp over tid sammen med store samfunnsendringer. En mindre andel foreldre ser det som selvsagt å døpe barna sine nå enn før, dette gjelder også for Den norske kirkes medlemmer. Prosentandelen av nordmenn som er medlem av Dnk er synkende, og det er en voksende andel av kristne i landet som er medlem av et annet kristent trossamfunn (f. eks. Den katolske kirke). Vi ser videre at områdene rundt Skien/Porsgrunn og Kristiansand har lav prosentvis oppslutning i forhold til resten av bispedømmet. Dette ser vi i sammenheng med samfunnsendringer som først gjør seg gjeldende i byene og befolkningssammensetningen der. Dessuten er det en stor andel kristne som i disse byområdene er medlemmer av andre trossamfunn enn Den norske kirke.

Hva gjelder oppgangen fra 2018 til 2019, ser vi denne i sammenheng med strategisk arbeid på ulike nivåer i kirka. De nasjonale kampanjene er viktige, og fra bispedømmekontorene arbeides det på flere nivåer med dette viktige satsingsområdet i kirka. Den klart viktigste jobben gjøres imidlertid i lokalmenighetene. Prostene er bedt om å ha et ekstra fokus på dåp i sine årsmeldinger, og flere av dem peker på utfordringen med å kommunisere med målgruppen nybakte foreldre. Domprosten skriver:

«Dåpstallene stiger (...). Dette skjer til tross for at vi har mistet noe av muligheten til kommunikasjon med de av våre medlemmer som har fått barn. Det har imidlertid vært gjort mye for å sette fokus på dåp i vårt prosti det siste året. En egen ressursgruppe med prost, kirkeverge, prest, kateket, og ansatte ved servicetorget som tar imot registreringer har sett på

alt fra profilering i menighetsblad, på nettsider, rutiner for servicetorg (...) og i den enkelte menighet.»

Prosten i Otredal skriver i sin melding:

«Oppslutningen om dåp blant medlemmer og tilhørende, er stor og relativt stabil i det meste av prostiet. Men i Evje/Hornnes og Vennesla er det noe tilbakegang. Dette tar vi svært alvorlig. En av årsakene tror vi kan være at vi ikke lenger får tilgang til fødselsmeldinger. I Vennesla har vi hatt drop-in-dåp med gode erfaringer.»

Og prosten i Arendal melder dette:

«Etter at Agder og Telemark bispedømme fremmet dåp som et satsingsområde for tiden fremover, har prestene satt sammen en gruppe som skal jobbe med dette. Det legges opp til at menigheten skal feire «Den store dåpsdagen» med felles annonse og profilering.»

Disse kommentarene fra prostene viser etter vårt syn, sammen med satsingen nasjonalt og på bispedømmenivå, at dåpssatsingen nå har det fokuset den fortjener, og at vi ser ringvirkningene for statistikken i 2019.

På bispedømmekontoret har vi i 2018 og 2019 hatt en ekstra ressurs i kirkefagavdelingen som har bistått menighetene i deres dåpssatsing. Fokuset har vært på profilering av dåp på menighetenes og fellesrådenes hjemmesider, i menighetsblad og på andre sentrale arenaer. Høsten 2019 hadde vi dåp som tema også under fagdager for prester og fellesmøte mellom kirkeverger og proster.

Tiltak:

Tross den lille oppgangen i dåpstallene i vårt bispedømme, viser både de nasjonale tallene og samfunnsendringene vi ser i store deler av Europa, at det å holde oppe en dåpsprosent som vi har i Den norske kirke, er en krevende oppgave. Som ledd i denne satsingen har vi følgende tiltak for 2020:

- Støtte opp om den nasjonale satsingen og delta i nasjonale kampanjer.
- Fortsette å ha dåp som tema på viktige arenaer som fagdager, stiftsdager, prostemøter, fellesmøter med kirkevergene osv.
- Vinteren/våren 2020 holder rådgivere på bispedømmekontorene kommunikasjonskurs i de ulike i bispedømmet. Sentrale temaer på disse kursene er informasjon om og påmelding til dåp på nett, informasjon/invitasjon til dåp i menighetsblad og sosiale medier.
- Satsing på drop-in-dåp. Primært som en del av en nasjonal kampanje, sekundært eget prosjekt på bispedømmenivå.
- Prostene oppmuntrer og utfordrer prestene til å forkynne om dåpen.
- Øke fokuset på babysangkurs og familiemiddager (som øker stort i deler av bispedømmet) som rekrutteringsarena for dåp.

2.2 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

2019	Dåps-samtale	4-årsbok	Et bredde-tiltak for 6-åringer	Tårn-agenthelg	Lys våken	Konfir-masjon	Tiltak året etter konf.	TOTALT
Døpte i målgruppe	2514	3234	2638	3158	3040	3756	3489	21829

<i>Deltakere</i>	2562	1390	940	1074	980	3039	344	10329
<i>Prosent</i>	102 %	43 %	36 %	34 %	32 %	81 %	10 %	47 %

Agder og Telemark har en gjennomsnittlig deltakeroppslutning på de utvalgte trosopplæringstiltakene på totalt 47 %. Dette er stabilt med fjoråret og en nedgang på 2 % siden 2015. Selv om vi gjerne skulle ha vært på nivå med eller høyere enn tallene for 2015, viser dette at vi når resultatmålet om stabilitet om oppslutning på tiltakene.

I Agder og Telemark er det flere menigheter som har andre gode aktiviteter for aldersgruppene til Tårnagentene og Lys våken (eksempel: Tweensklubb). Noen av disse menighetene er så tilfredse med sine tilbud at de ikke nødvendigvis prioriterer de nasjonale tiltakene. Dette betyr at bispedømmets oppslutning om breddetiltak for 8-12-åringer er noen høyere enn deltakeroppslutningen om de utvalgte trosopplæringstiltakene kan gi inntrykk av.

Tiltak

Det er en nær sammenheng mellom satsingen på trosopplæring og dåp, og vi viser av den grunn til punkt 2.1 ovenfor.

Bispedømmekontorets trosopplæringsrådgiver fokuserer på erfaringsdeling med ansatte i trosopplæringsstillinger der fokus rettes mot:

- Økt fokus på 4-årsboka
- Bygge fellesskapsfølelse i stillinger som kan ha relativt lav stillingsprosent og relativt høy «turn-over».

I 2019 arrangerte bispedømmet et kommunikasjonskurs med fokus på kommunikasjonsarbeidet i menighetene generelt og trosopplæringen spesielt. Dette var et vellykket tiltak som vil gjentas siden vi ser en klar sammenheng mellom hvordan trosopplæringstilbudene kommuniseres og deltakeroppslutning. Vinteren og våren 2020 arrangerer bispedømmet mer generelle kommunikasjonskurs i de ulike prostiene. Dette er et sentralt tiltak siden vi ser en klar sammenheng mellom tydelig, forutsigbar og tidlig kommunikasjon om trosopplæringstilbudene og oppslutningen om arrangementene.

2.3 Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe

<i>Agder og Telemark</i>	2016	2017	2018	2019
<i>Andel konfirmerte av døpte</i>	86 %	81 %	84 %	82 %
<i>Antall konfirmerte</i>	3494	3048	3162	3110

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

På bispedømmenivå er oppslutningen om konfirmasjon stabil siden 2017, dog med store variasjoner i de ulike menighetene og prostiene. I deler av Agder og Telemark er konfirmasjonstilbudet til andre kristne trossamfunn en vel så viktig faktor som humanistisk konfirmasjon hva gjelder ytre årsaker som kan forklare varierende oppslutning. For eksempel skriver prosten i Otredal dette i sin årsrapport: «Konfirmanttallene er også høye og stabile i prostiet, med unntak av Vennesla. I Vennesla har Norkirken egen konfirmantundervisning. Dette har før til at tallet på konfirmanter har gått ned i Dnk i 2018/2019, men dette tallet er gledelig nok økende igjen [i 2020].»

I Kristiansand er det god oppslutning rundt humanistisk konfirmasjon i tillegg til «konkurranse» fra andre kirkesamfunn. Domprosten skriver: «Konfirmanttallet steg i 2018 og på nytt i 2019 etter et markant fall i 2017. I noen menigheter er konkurransen fra andre kirkesamfunn merkbar (mest øst i byen og på Flekkerøy), og det svinger fra år til år.

Disse faktorene medfører at det etter vårt syn allerede gjøres mye godt, strategisk arbeid for å opprettholde tallene såpass stabile som de er. Oppslutningen om konfirmasjon er fremdeles høy, men på ingen måte en selvfølge lenger. Flere av prostene viser til et godt strategisk arbeid i sin årsrapport. Domprostiet: «Jeg opplever imidlertid et stort engasjement og en offensiv holdning fra menighetenes konfirmantansvarlige til å satse på god informasjon og opplegg som treffer målgruppen.» Og i Bamble: «Bamble, Herre og Stathelle menigheter har lagt om sitt konfirmantopplegg [...] med sommerleir og mer av undervisningen lagt til blokker og i noen helger». I tillegg vokser fremdeles konfirmant- og ledertreningsprogrammet «Ønsket og Elsket» i Øvre Telemark.

Tiltak

- Fortsette å gjøre våre konfirmanttilbud så attraktive som mulig for våre medlemmer
- Oppmuntre menighetene til å satse på ukes-leir (for eksempel i samarbeid med Hekta/Krik/Skjærgårds m.fl.).
- Møte ungdommene og de foresatte med god, tydelig og forutsigbar kommunikasjon, og synliggjøre våre konfirmantopplegg på nettet.
- Fokuserer på konfirmasjonsundervisningen i strategiske samtaler med proster, prester og ansvarlige for undervisningen.
- De beste tiltakene skapes lokalt, men likevel benyttes suksessen med «Ønsket og Elsket» som inspirasjon for resten av bispedømmet.

3. Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet

3.1 Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangementer

	<i>Antall konserter og kulturarrangement 2018</i>	<i>Antall konserter og kulturarrangement 2019</i>	<i>Prosent endring</i>	<i>Antall deltakere konserter og kulturarrangement 2018</i>	<i>Antall deltakere konserter og kulturarrangement 2019</i>	<i>Prosent endring</i>
<i>Agder og Telemark</i>	<i>1241</i>	<i>1 315</i>	<i>6,0 %</i>	<i>194217</i>	<i>159 418</i>	<i>-17,9 %</i>

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Agder og Telemark har en fin vekst i antall konserter- og kulturarrangementer i 2019. Det er også gledelig å merke seg at veksten i frivillighet tilknyttet menighetenes kultur- og konsertarbeid øker også for 2019, fra 1815 frivillige i 2018 til 2050 frivillige medarbeidere i 2019.

Likevel merker vi oss en markant nedgang i antall deltakere på våre konsert- og kulturarrangement. Her vil nødvendigvis store arrangement i de store byene, for eksempel julekonserter og arrangement med tilreisende som målgruppe, ha stor påvirkning på tallene. Domprosten i Kristiansand melder at konserter og kulturarrangement i Domkirken har vært meget godt besøkt. Likevel ser vi en nedgang i denne byen fra 2018 som forklarer deler av nedgangen i bispedømmet sett under ett.

Tiltak

Det viktigste tiltaket for igjen å øke antall deltakere på kultur- og konsertarrangement ligger i å arbeide videre med å øke antall konserter og stimulere til fortsatt vekst i frivillig arbeid på feltet. I tillegg jobber kulturrådgiver på bispedømmekontoret med rådgivning rundt støtteordninger på kulturfeltet og er en ressurs for menigheter som eventuelt opplever nedgang i besøkstall.

3.2 Flere åpne kirker

Antall åpne kirker

	<i>Antall sokn med åpen kirke 2018</i>	<i>Totalt antall dager med åpen kirke 2018</i>	<i>Antall sokn med åpen kirke 2019</i>	<i>Totalt antall dager med åpen kirke 2019</i>	<i>Sokn 2019</i>
<i>Agder og Telemark</i>	41	1308	37	1382	115

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Vi ser en svak nedgang i antall sokn med åpen kirke, men en positiv oppgang i totalt antall dager med åpne kirker. Av den grunn er resultatmålet kun delvis oppnådd for 2019. Vi ser utviklingen i nær sammenheng med den nasjonale satsingen på åpne kirker i forbindelse med Allehelgens. Prostene forteller at flere menigheter som har hatt en mer sporadisk satsing på åpne kirker tidligere, nå opplevde at tilbudet møtte et behov både hos medlemmer og befolkningen generelt. Nedgangen i antall sokn med åpne kirker ser vi i sammenheng med bispedømmets sammensetning. Vi har mange kirker tilknyttet bygder/områder med lav befolkningstetthet og med få ansattressurser.

Tiltak

- Vi fortsetter og forsterker fokuset på Allehelgens høsten 2020, og vi utfordrer spesielt sokn som ikke har et tilbud om åpen kirke til å fokusere på denne helgen og deretter utvide tilbudet.

4. Kirken engasjerer seg i samfunnet

4.1.2 Flere menigheter med diakonal betjening

<i>Agder og Telemark</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
<i>Diakonal betjening</i>	66,1 %	68,7 %	73 %
<i>Plan for diakoni</i>	80 sokn	83 sokn	84 sokn

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Vi ser stabilt høye og stigende tall både for diakonal betjening og tidligere resultatmål om antall sokn med lokal plan for diakoni. Dette ser vi i sammenheng med arbeid lokalt, regionalt og nasjonalt. Lokalt arbeider menighetene godt og strategisk med diakonale tiltak. Dette arbeidet støttes av prost, fellesrådslinje og rådgiver på bispedømmekontoret.

I tillegg har Agder og Telemark, som de andre bispedømmene, fått tildelt friske midler til diakonal satsing i 2019. Dette resulterte i at 2,75 nye årsverk som diakon er etablert i et bispedømme som allerede har god diakonal betjening. Det er pr. dags dato 43 personer ansatt i diakon- og diakoniarbeiderstillinger i bispedømmet (43 personer, 29 årsverk).

Nye stillingstilskudd til diakonstillinger har skapt inspirasjon og nytenkning. Dette gjelder også for menigheter som ikke fikk del i de nye tilskuddene i første omgang. Det nye statstilskuddet og økt fokus på tildeling av midler til diakonstillinger fra rDNK har også gitt håp om mulig tilskudd til menigheter som over flere år har hatt diakonstilling ved hjelp av innsamlede midler. Slike stillinger finnes det mange av i vårt bispedømme grunnet stor og omfattende givertjeneste.

Tiltak

- Benytte nye, friske midler til å øke tilstedeværelsen av diakonal betjening i soknene.
- Kontinuerlig, nær kontakt med fellesråd og menigheter for å beholde allerede eksisterende diakonale stillinger.
- Stimulere enda flere menigheter til å arbeide med lokal plan for diakoni og til å etablere aktive diakoniutvalg.

4.1.2 Inkluderende Kirkeliv

Vurdering av utviklingen

Inn under arbeidet med å øke diakonal betjening i bispedømmet tolker vi arbeidet med inkluderende kirkeliv.

Særlig viktig for arbeidet i vårt bispedømme var i 2019 planleggingen og gjennomføringen av den nasjonale HEL-konferansen som samlet i alt 210 deltakere. Konferansen fikk gode evalueringer og utfordrer videreutviklingen av inkluderingsarbeidet i kirken på flere områder. Hovedområdene som utfordres er f.eks. forståelsen av hva det vil si å være kirke, hva det vil si å feire en inkluderende gudstjeneste og hvordan hele den menneskelige mosaikk får være med å sette premisser i en menighets virksomhet.

Siden HVPU (Helsevernet for psykisk utviklingshemmede)-reformen tidlig på 1990-tallet har vårt bispedømme lagt til rette for at mennesker med ulike funksjonsnedsettelse kan finne sitt plass i tilrettelagte fellesskap i menighetene. Nå utfordres vi til å gå videre mot å tenke inkluderende menigheter. I 2019 begynte vi for alvor å drøfte og arbeide med hva dette konkret vil si. Fortsatt er det nemlig slik at de fleste av våre vel 30 tilrettelagte fellesskap (Simen-grupper, ALF grupper og Tro og Lys grupper ol.) i all hovedsak har for få berøringspunkter med andre aktiviteter i menighetene. For å få til denne samhandlingen lokalt må vi regne med alle mennesker som ressurspersoner og et tilrettelagt fellesskap som ressursgruppe i menighetene. Her har vi flere steder i bispedømmet sett spor til positiv endring i 2019.

Tiltak

Agder- og Telemark bispedømmeråd vedtok i sitt møte 2.5.2018 (BR28/18) en strategiplan i 10 punkter for arbeidsfeltet Inkluderende kirkeliv/HEL-arbeidet fra 2018-2022. 2019 er det første hele året hvor arbeidet har fulgt denne planen.

I samsvar med strategiplanen fortsetter arbeidet med å utarbeide prostiplaner for inkluderende kirkeliv/HEL-arbeid i 2020, med oppstart av Lister og Mandal som nytt prosti høsten 2020.

Planlegge og gjennomføre Camp UNIK som arrangeres i samarbeid med Skjærgårds, og Skjærgårds UNIK med samme samarbeidsorganisasjon.

4.2 Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

I 2018 oppgav 37 menigheter at de har egne tilbud i forbindelse med integreringsarbeid, for 2019 oppgav 38 menigheter det samme. Dette arbeidet skjer flere av stedene i bispedømmet i nært samarbeid med KIA Sør.

Tiltak

For å styrke kristne fellesskap for nye i Norge generelt og i regi av lokalmenigheter, er det et sentralt tiltak å vedlikeholde og styrke det gode samarbeidet med KIA. Agder og Telemark bispedømme er en av flere medlemsorganisasjoner i KIA Sør. Bispedømmet er representert i regionrådet for KIA Sør ved misjonsrådgiiver. Misjonsrådgiiver deltok på KIA's generalforsamling i Oslo i november 2019.

I 2019 ble det etablert en ressursgruppe bestående av representanter fra KIA, NMS migrasjon og Agder og Telemark bispedømme ved misjonsrådgiiver. Formålet er å organisere og gjennomføre inspirasjonssamlinger, med vekt på et faglig innhold, for nøkkelpersoner som er engasjert i inkluderingsarbeidet på menighetsplan. Det ble i løpet av 2019 gjennomført 2 slike samlinger for menigheter i Domprostiet, Vest-Nedenes og Otredal prostier.

4.3. Arbeid med religionsdialog styrkes

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

I Agder og Telemark bispedømme finnes det ikke et eget kirkelig dialogsentre. Det finnes heller ikke initiativer lokalt eller økonomisk handlingsrom regionalt som sannsynliggjør en endring i 2020. Det finnes likevel etablerte fora i bispedømmet der viktige samtaler mellom ulike religioner og livssyn forekommer: STL Aust-Agder, Kristiansand FTL og STL Grenland. Disse samarbeidsrådene er etter vårt syn relevant for arbeidet med religionsdialog tross forskjellene mellom STL/FTL og kirkelige dialogsentre.

I sin årsrapport skriver Domprosten: «Etter at Koranen ble brent på Kristiansand torg engasjerte både domprost og internasjonal prest seg i arbeidet med å vise at relasjonen mellom kirken og muslimske miljøer er god, gjennom deltakelse på en rekke arrangement og kontakt med enkeltpersoner. Hendelsen viser at dialogarbeidet som Den norske kirke har vært en del av gjennom Forum for Tro og livssyn, er svært viktig».

Tiltak

- Fortsette å prioritere de allerede eksisterende foraene for samarbeid og kontakt med ulike religioner og livssyn lokalt.
- Etterspørre og støtte lokale initiativ der religionsdialog er tema.
- Inntil bispedømmet eventuelt får et eget kirkelig dialogsentre, hente inn nødvendig kunnskap og ekspertise fra allerede eksisterende dialogsentre.

Flere menigheter er engasjert for misjon

Antall menigheter med inngått misjonsavtale

Agder og Telemark	Antall sokn	Avtaler 2016	Avtaler 2017	Avtaler 2018	Avtaler 2019
	115	128	141	139	139

Det har ikke vært noen endring i antall avtaler fra 2018 til 2019. Antall misjonsavtaler i Agder og Telemark er stabilt og høyt, og samtlige menigheter har én eller flere avtaler. Antall avtaler er som de siste foregående år derfor høyere enn antall sokn. I alt 17 menigheter (tilsvarende som i 2018) har avtaler med organisasjoner utenfor SMM, såkalte private avtaler. I 2019 overførte menighetene gjennom misjonsavtalene totalt kr 3 212 178 til SMM- organisasjonene. Dette er en økning på kr 188 446 fra fjoråret.

Vurderinger og refleksjon

Det høye antall avtaler vitner om et aktivt misjonsengasjement i bispedømmet vårt. Utfordringen gjelder fortsatt å utnytte det store potensiale til vekst når det gjelder innsamlet beløp fra den enkelte menighet. Bildet er dog variert. Noen menigheter har et sterkt misjonsfokus, andre ikke.

Utfordringer og tiltak

Det ligger fortsatt en stor utfordring i å utnytte de muligheter avtalene gir for økt misjonsengasjement i alle menighetene i Agder og Telemark bispedømme. Særlig gjelder dette at misjon blir en integrert del av hele menighetens arbeid fra barn og unge og til de gamle. Misjon i trosopplæringen opprettholdes derfor som en prioritert oppgave i tiden framover. Styret for SMM i Agder og Telemark vil fortsatt prioritere sitt fokus på økt utadrettet virksomhet for misjonsrådgiver gjennom misjonsgudstjenester, forkynneroppdrag, møter og samlinger med misjon som tema m.m. Dette skjer i et utstrakt samarbeid med SMM-organisasjonene, og særlig med NMS og NMSU, som utgjør den største aktøren i SMM- fellesskapet med sine vel 40% av totalt antall misjonsavtaler i bispedømmet.

4.4 Resultatmål: Kirkens digitale nærvær øker.

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

Agder og Telemark bispedømme er med på den digitale utviklingen, og vi opplever en økende respons på vår digitale aktivitet. På denne måten bygger vi fellesskap også på andre arenaer enn de tradisjonelle. Ressursbruken og resultatene er imidlertid begrenset fordi ingen medarbeidere har digital informasjon som sitt hovedområde.

Agder og Telemark bispedømme er aktive både på Facebook og på sine egne nettsider. Biskopens facebookside ble etablert i 2017. Ved utgangen av 2019 hadde siden 1127 følgere, mot 950 følgere ett år tidligere. Biskopen legger ut 1-2 innlegg i uka, og er særlig aktiv når det gjelder å formidle møter med mennesker under visitaser, vigslinger og ordinasjoner. Det finnes også en side som heter Agder og Telemark bispedømmes kulturside. Den hadde 270 følgere ved årsskiftet.

Det ble lagt ut 48 nyhetssaker på Agder og Telemark bispedømmes nettside i 2019. Tallet i 2018 var 60. Årsaken til nedgangen var at arbeidet med kirkevalget la beslag på mye av tiden i året som gikk, og dermed ble det mindre tid til annet informasjonsarbeid.

Tiltak

- Bispedømmekontoret har første halvår 2020 en ekstra ressurs som jobber med kommunikasjon tilsvarende en 20 % stilling. Ett av ansvarsområdene er å arbeide for at kirkens digitale nærvær øker.
- Opprette en instagram-konto i 2020 der utvalgte kirkelige medarbeidere deler bilder fra sin jobb.

4.5 Resultatmål: Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom

I likhet med i 2018 var Agder og Telemark bispedømme aktive og synlige under Arendalsuka. Kontoret var med å bemanne kirkeskipet som lå til kai, sentralt plassert i Arendal havn. Biskopen deltok også i flere samtaler, paneldebatt og gudstjeneste. Kirkevalget ble markert på kirkeskipet i en debatt mellom kandidater til bispedømmerådet. Bispedømmet markerer seg også i lokalsamfunnene gjennom biskopens visitaser der dialog med kommuneledelse, nærings- og organisasjonsliv er en bevisst strategisk satsing. Ressursbruken både under Arendalsuka og under visitaser oppleves som meningsfull og resultat effektiv.

4.6 Samarbeid kirke/skole styrkes

Måloppnåelse og beskrivelse av utvikling

Agder og Telemark	2017	2018	2019
Barnehagebesøk i kirke	347	401	411
Skolebesøk i kirke	416	453	440
Besøk i barnehage	135	146	145
Besøk på skole	247	245	239
Barnehagegudstjeneste	94	69	76
Skolegudstjenester	294	278	290
Totalt	1533	1592	1601

Utviklingen fra 2017 til 2018 viser at besøk av barnehager og skoler i kirkene og besøk av ansatte i barnehagene og skolene var økende, mens antall gudstjenester gikk ned. Fra 2018 til 2019 er antall barnehage- og skolegudstjenester igjen økende selv om hele tilbakegangen fra året før ikke er tatt igjen. For tallene samlet (besøk og gudstjenester) ser vi imidlertid en stigning for hvert år.

Vi ser utviklingen i sammenheng med et roligere og generelt mer konstruktivt debattklima hva gjelder barnehage- og skolegudstjenester. Den nye, nasjonale veilederen om skolegudstjenester har gitt skoleeierne og rektorer et utgangspunkt til å foreta kloke valg lokalt. Mens det flere år tidligere har vært lokale debatter om skolegudstjenester, også i media, melder prostene i bispedømmet gjennomgående om et godt samarbeid og lite negativ oppmerksomhet om temaet i 2019.

Gjennom visitas har alle menighetene blitt oppfordret til å få på plass planer for skole/kirke samarbeidet.

Tiltak

- Biskopen har kirke-skolesamarbeid som et sentralt tema under alle visitaser, både i møte med aktuelle skoler, kommuneledelse og kirkelig ansatte.
- Biskopen har jevnlig møter med utdanningsdirektørene i bispedømmet med fokus på kirke-skolesamarbeidet.
- I 2019 utarbeidet bispedømmekontoret et ressurshefte for menighetene om kirke-skolesamarbeid, med forslag til konkrete undervisningsopplegg tilknyttet hvert trinn og generelle tips for å få til et godt lokalt samarbeid. Dette ressursheftet vil danne basis for den videre kontakten med lokalmenighetene.

5: Flere finner sin plass i kirkelig arbeid

5.1 Rekruttering til vigslede stillinger styrkes

Prestedekning

Det som har særpreget presteskapet i 2019 er at flere prester har sluttet ved oppnådd aldersgrense, og at dette sammen med forflytninger har gitt svært mange nye tilsetninger. I enda større grad enn tidligere merkes at rekrutteringssituasjonen er blitt krevende. Det er likevel gledelig å konstatere at kun én stilling har stått i vakanse over lengere tid. Det er også grunn til å påpeke at dyktige prester har hatt oppstart i nye stillinger.

I presteskapet er 29 av 130 prester født 1950-56. Av dette blir det synlig at svært mange prester vil oppnå pensjonsalder i løpet av de neste fem årene. Det betyr at vi også de neste årene vil måtte foreta mange tilsetninger.

Vi kunne dette året glede oss over å starte en prosess med utlysning av hele 4 nye fengselspreststillinger knyttet til nyetablerte fengsler. Disse stillingene er finansiert av rDNK, og midlene som er brukt er en direkte følge av effektiviseringsprosessens av merkantile tjenester som har foregått i virksomheten vår. Det ble tilsatt 4 svært kompetente prester i starten av 2020.

Generelt har sykefraværet i presteskapet vært for høyt, hvorav noe er arbeidsrelatert, men vi konstaterer at det er en bedring, og at det gjøres et godt arbeid i forhold til prestenes arbeidssituasjon blant proster og verneombud.

	<i>Prester</i>	<i>Medlemmer</i>	<i>Medl. og tilhørige</i>	<i>Medl. Pr. prest</i>	<i>M og T pr. prest</i>
<i>Agder og Telemark 2018</i>	126,4	319 172	330 471	2 525	2 614
<i>Agder og Telemark 2019</i>	126,4	317 466	327 686	2 451	2 530

Det er ikke gjennomført avgjørende endringer som tilsier nedgang i antall prester. Nedgangen i medlemstallet kan i andre sammenhenger beklages, men utgjør over tid en endret arbeidssituasjon for den enkelte prest.

Bruken av vikarer er liten, og det er gjennomgående pensjonister som engasjeres. Det er hvert år henvendelse fra studenter om sommervikartjeneste. Dette har så langt ikke vært prioritert da det ikke har vært budsjettert med vikartjeneste sommerstid. Av rekrutteringshensyn blir studenter nå vurdert der det er grunnlag for å sette inn ekstern vikar.

Utlysning, tilsetning og rekruttering

Det var i 2019 hele 31 utlyste stillinger og 21 tilsetninger. (ulikhet i disse tallene skyldes av noen av utlysningene først kom til tilsetning i 2020). Den store økningen skyldes i hovedsak økt antall avganger ved oppnådd aldersgrense, og overveiende interne tilsetninger, og dermed påfølgende ledige stillinger. I tillegg ble det som nevnt utlyst 4 nye stillinger ved de tre nyopprettede fengslene i bispedømmet, henholdsvis Froland, Mandal og Evje.

Andelen kvinner som tilsettes er 1/3. Det står i rimelig forhold til antall kvinnelige søkere med søkerkompetanse. Det er en del av bildet at stadig flere søker uten nødvendige kvalifikasjoner, og at andelen kvinner her er høyere enn for menn. Fem av stillingene ble utlyst to ganger. Søkertilgangen er merkbart nedadgående også i forhold til forrige år. Tendensen gjør seg mest gjeldende utenfor de større byene, og i større grad i Telemark enn i Agder. Samtidig er det gledelig at vi har hatt gode søkere, også i tilfeller der det kun er én søker. Det er en økt andel søkere fra andre bispedømmer.

Det er en løpende vurdering av hvordan vi best når ut til aktuelle søkere når vi lyser ut stillinger. Det ble for første gang tatt i bruk sosiale medier ved utlysning av utvalgte stillinger. Bevisstheten mot rekruttering er økende, i forhold til etablerte prester, gjennom VTP og mot lærestedene. Egen prosjektgruppe for rekruttering er etablert. Som ellers i kirken er en økende andel nyansettelser prester med alternativ vei til prestetjeneste. Det er videre verdt å merke seg at flere som deltok i VTP dette året går fra katekettjeneste til prestetjeneste via godkjenning i evalueringsnemnda.

Alderssammensetning blant prestene

	39 år og yngre		40 - 49		50 - 59		60 +		Totalt
2018	21	16 %	33	26 %	33	26 %	42	32 %	129
2019	23	18 %	34	26 %	35	27 %	37	29 %	129

Alderssammensetningen i presteskaper er omtrent som tidligere år. En forholdsvis stor avgang ved oppnådd pensjonsalder, og følgende nyrekruttering av unge prester tilsier en forskyvning totalt aldersmessig.

Det er verdt å merke seg at andelen i yngste aldersgruppe nå er større enn for landsgjennomsnittet (18 % mot 17 %). Tidligere var andelen yngre prester lav i Agder og Telemark. Den er lik for den eldste (28 %), men endringen/nedgangen fra forrige år er større (fra 32 % til 29 % i Agder og Telemark og fra 30 % til 29 % totalt for gjennomsnittet i alle bispedømmer).

I tråd med de store studenttallene i -74 og -75 utgjør 1955- og 1956-årgangen en andel av presteskaper i bispedømmet på ca. 16 %. Dette vil komme til å gi en økt avgang i løpet av de nærmeste årene.

8 prester gikk av med pensjon i 2019, og et tilsvarende antall vil gå av med AFP eller alderspensjon i 2020.

Samarbeid med studiesteder

I tråd med utfordring gitt i styringssamtale i 2019 er det i 2019/20 startet en prosess med mer målrettet kontakt mot aktuelle studiesteder med tanke på fremtidig rekruttering til vigslende stillinger. Det har spesielt vært fokus på de lokale utdanningsinstitusjonene Universitetet i Agder og Ansgar Teologiske Høgskole.

5.2: Flere engasjeres til frivillig tjeneste

Måloppnåelse, beskrivelse av utviklingen og tiltak

Totalt antall frivillige har i 2019 gått ned fra 12085 til 11944, en nedgang på 1 % fra 2018. Antallet er dog høyere enn det var i 2017. Generelt ser vi en forsiktig nedgang i antall frivillige både innen gudstjeneste, barne- og ungdomsarbeid. Vi ser samtidig en solid vekst på 13 % i antall frivillige som bidrar i menighetenes kultur- og konsertarrangementer. Gledelig er det også at det er flere menigheter som har kurs og andre arrangementer for frivillige, og det er flere som deltar på slike arrangementer.

Agder og Telemark bispedømme har som det eneste bispedømmet en fulltidsansatt prosjektleder som arbeider for å bidra til at menighetenes gaveinntekter øker, særlig med fokus på givertjeneste. Prosjektet startet i 2018, men fortsatte også i 2019. I tillegg til de 27 utvalgte menighetene fra 2018 har man arbeidet med ytterligere 21 menigheter i 2019.

Totalt samlet menighetene i Agder og Telemark inn 55,2 mill. kroner i 2019, en økning på 5 % fra 2018. Det er spesielt gledelig å se en økning i den faste givertjenesten på 7 %. I 2019 utgjorde inntekten fra den faste givertjenesten i bispedømmet 21, 2 mill. kroner.

Foreløpig er det for 2019 innrapportert gaver for skattefradrag fra Den norske kirke i Agder og Telemark på 23,5 mill. kroner, en økning på 13 % fra året før. Agder og Telemark står for hele 30 % av det som innrapporteres for skattefradrag i Den norske kirke.

Ser vi på innsamlet beløp fra de utvalgte menighetene som i 2018 og 2019 har deltatt i prosjektet for økte gaveinntekter, ser vi at disse 48 menighetene har økt sine gaveinntekter med 5,5 %, men de øvrige menighetene i bispedømmet økte med 3,4 %.

Agder og Telemark bispedømmekontor gjennomførte kurs for samtlige nye menighetsråd høsten 2019. Det var stor deltakelse og meget gode tilbakemeldinger. Motivasjon for å rekruttere både til frivillighet og givertjeneste var et av hovedtemaene på samlingene.

5.3 Kirkelige medarbeidere trives i jobben

Livsfasepolitikk/seniorpolitikk

Den livsfasetenkning som gjennom flere år er etablert i ett av prostiene søkes implementert i hele bispedømmets tenkning. Her ønsker man å ha en individuelt tilpasset livsfasepolitikk, ikke en egen senior- eller juniorpolitikk. For at prester skal bli værende i tjenesten er det viktig å etablere gode ordninger også for de som er i småbarnsfasen. Det påhviler prostene og kontaktmøtet lokalt å ha en bevissthet rundt de utfordringene den enkelte har, og hvordan samordning av tjenesten i prostiene stadig kan forbedres uten ekstra kostnader. Det er eksempler på hel eller delvis AFP, men ønsket er at prester skal gis mulighet til å stå i tjenesten til oppnådd alderspensjon, også ved at tjenesten tilrettelegges på best mulig måte.

Vi tror for øvrig at det vil være nyttig at man sentralt arbeider frem noen generelle retningslinjer og føringer på hvordan man ønsker å praktisere livsfasepolitikk og senior-/juniorpolitikk i rDNK. Ut fra slike rammer og retningslinjer kan det enkelte bispedømme foreta lokale tilpasninger.

Arbeidsveiledning

Det har ved utgangen av 2019 vært 13 veiledningsgrupper med til sammen 65 prester, mot 14 grupper og 75 prester året før. Antallet gikk opp igjen ved starten av 2020. I løpet av året gikk antall veiledere ned fra åtte til sju, fem prester og to diakoner. Alle veilederne, bortsett fra en av disse, er ansatt i bispedømmet og har veiledningen som del av sin arbeidstid. Utover dette er to veiledere engasjert for grupper med proster og kirkeverger. Et par veiledere har kun én gruppe, men det er ønskelig at alle har minst to grupper. Andelen tverrfaglige grupper har økt, sammen med økt deltakelse fra andre tjenestegrupper. Kontakten med fellesrådslinjen er styrket, og det arbeides med rutinemessig invitasjon av fellesrådsansatte. Det er etablert ny styringsgruppe der kirkevegene er representert. Det arbeides kontinuerlig aktivt med å få flere prester med i ABV. I tillegg til gruppeveiledningen er det stadig enkelte prester som mottar individuell veiledning, da med innleide veiledere.

Etter- og videreutdanning

2019 er det første året siden 2016 uten et studieprosjekt som omfatter alle prestene i bispedømmet. Det har vært gjennomført individuelle studieprosjekt, samt at to av prestene har fått innvilget deltakelse i PKU. Vi er glad for prester som deltar i slik utdanning, men understreker at dette er kostnadskreven kurs som også i stor grad utløser behov for vikarmidler. Studieprosjektet «Ledelse,

roller og samspill i menighetene» ble etablert dette året, og Agder og Telemark biskop ønsket å gi dette høy prioritet i tildelingen av studiemidler. De fleste prostier ble representert med til sammen 19 studieplasser.

Vi opererer med et fast budsjett på hva som settes av til EVU-arbeidet i bispedømmet. Denne posten skal dekke alle utgifter til dette arbeidet, også eventuelle vikar- og reiseutgifter. De siste 8-10 årene har vi initiert mange kursopplegg som har involvert alle prestene i bispedømmet. Disse kursene har ofte vært i samarbeid med et studiested. Flere av disse kursene har vært forløpere til det som senere har blitt nasjonale prosjekter. Siden de økonomiske ressurser har vært begrenset, da vi sjelden har hatt ledige lønnsmidler i bispedømmet, har vi måttet forsøke oss med utstrakt grad av tjenesteutveksling og kollegasamarbeid for at de totale utgifter ved kursene skal kunne dekkes for alle prestene. Her har prosten hatt en klar rolle i å fordele oppgaver internt i et prosti slik at vi ikke har fått store vikarkostnader i forbindelse med disse studieprosjektene.

5.4 Tilbud til unge i menigheten styrkes

	Kontinuerlige tilbud for 13-17 år, antall			Enkeltilbud for 13-17 år, antall			Lederkurs for unge 13-17 år, antall		
	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring
Agder og Telemark	130	81	-38 %	65	73	12 %	57	66	16 %

Tilbud til unge voksne 18-30 år, enkelttiltak og kontinuerlige

	Kontinuerlige tilbud for 18-30 år, antall			Enkeltilbud for 18-30 år, antall			Lederkurs for 18-30 år, antall		
	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring
Agder og Telemark	31	37	19 %	21	16	-24 %	15	8	-47 %

Innledningsvis må det pekes på at de foreløpige SSB-tallene, gjengitt ovenfor, er relativt usikre. Hva gjelder kontinuerlige tilbud i gruppen 13-17 viser 2018-tallene en over-registrering. Tallene for 2019 er mer korrekte, men det var altså ikke en markant nedgang i kontinuerlige tilbud i denne perioden. Siden 2017, da antallet var 67 kontinuerlige arbeid, har tallene økt.

Dette har sammenheng med flere ting. Bispedømmekontoret har hatt et sterkt fokus på det kontinuerlige arbeidet gjennom UT (Ungdomstinget, som i 2020 arrangeres i Grimstad i mars) og Ungdomskirken. Menighetene har også fokusert på dette, og mange prostier har jobbet strategisk og målbevisst.

Antall lederkurs har gått ned i 2019. Samtidig er Ungdomstinget (i Bykle i 2019) arrangert slik at det er en helg som fokuserer på ledertrening i mange sammenhenger, og som i antall når langt flere enn andre typer lederkurs.

Arbeidet for unge voksne i Agder og Telemark bispedømme har tatt en endring av fokus. Antall kontinuerlige tilbud har økt, og enkelttilbud har blitt færre.

Tiltak:

- Gjennomføre UT 2020, med fokus på ledertrening og å samle flere hundre ungdommer til en inspirasjonshelg.
- Arbeide med Ungdomskirken.
- Kontinuerlig rådgivning.

6. Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

6.1: Oppslutningen om kirkevalg opprettholdes

Oppslutningen om kirkevalget i Agder og Telemark i 2019 var ca. 2 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet, men det var en markert nedgang i forhold til 2015. Totalt var det 14,2 prosent av de stemmeberettigede som stemte, mot 17,4 i 2015. Det er nærliggende å tro at hovedgrunnen til nedgangen var at det ble mobilisert ekstra i spørsmålet om vigsel av homofile ved valget i 2015. Sett over tid kan vi likevel si at oppslutningen om kirkevalget er opprettholdt og nå ligger på samme nivå som i 2009 og 2011. Dette var de to første gangene der kirkevalg og politiske valg ble holdt samtidig og i tilstøtende lokaler.

Ressursbruken ved kirkevalget er meget høy både i menighetene og ved bispedømmekontoret, ikke minst når det opptelling av stemmer. I menighetene legges det i tillegg ned et stort arbeid for å skaffe kandidater. Det kan stilles spørsmål ved om den store ressursbruken står i forhold til resultatet målt i oppslutning blant velgerne og antall kandidater.

6.2 Reduksjon i administrative kostnader

I løpet av året 2019 ble det opprettet en felles økonomienhet (FØ) i rDnk. Som en følge av dette ble oppgaver og bemanning overført fra bispedømmekontoret til ny felles enhet. Vår tidligere økonomisjef ble økonomisjef i rDnk, samt at kontoret har utlånt 50% av en medarbeider til økonomienheten. I tillegg har 50% økonomistilling blitt holdt vakant fra sommeren og ut året.

Effekten av innsparingen i administrasjonen vil først komme ordentlig til uttrykk i regnskapet for 2020. Grepene som da er gjort, vil få helårsvirkning.

Biskopens virksomhet

Året 2019 har som tidligere år vært preget av at bispedømmeråd og biskop arbeider godt sammen for å nå kirkens og bispedømmets felles mål og strategier. Særlig på tre områder har det vært lagt ned ekstra innsats i tillegg til det vanlige arbeidet med visitaser, veiledning m.m. som er selve grunnstammen i arbeidet. Det er derfor gledelig at vi ser at satsingen har gitt positive resultater for 2019.

Fokus på å få opp antall dåp

Det har vært en økt satsing langs alle kanaler og sammen med kirkevergene på å snu den nedadgående trenden når det gjelder dåp. Det er derfor gledelig at vi sammen, ansatte og frivillige i begge arbeidslinjene, har klart å snu den nedadgående trenden når det gjelder dåp. Biskopens oppgave har vært gjennom samlinger, tjenestekonferanser m.m. å motivere og fokusere på at vi må arbeide systematisk for å øke antall døpte. Målet må fortsatt være å øke antallet enda mer, men den nedadgående trenden de siste årene ser ut til å være snudd.

Antall gudstjenestedeltagere

Det har vært en målsetting i 2019 å få gudstjenestedeltagelsen opp i et snitt på 100 deltagere pr gudstjeneste på søn- og helligdager, «Gudstjenesten i 100». Det ble derfor foretatt en spørreundersøkelse blant alle prestene høsten 2019 om hvordan de så på seg som ledere i menigheten. Resultatene fra undersøkelsen ble brukt som bakgrunnsmateriale i biskopens foredrag til prestene på fagdagen høsten 2019: «Presten som pastoral leder». Her ble det ekstra fokus på å arbeide med «Gudstjenesten i 100». Det arbeides godt i mange staber for å gjøre noe med gudstjenesteoppslutningen. Vi håper og forventer at dette arbeidet vil ha enda større effekt i 2020, og gleder oss over at antall deltakere pr. gudstjeneste på søn- og helligdager allerede i 2019 har gått opp.

Givertjenesteprosjektet

Sammen med prosjektleder Tore Gullaksen hadde biskopen en temadag høsten 2019 i hvert prosti med prestene om givertjeneste og forvaltning. Prestene ble utfordret til å ta opp temaet om givertjeneste i et menighetsrådsmøte, og alle ble bedt om i løpet av høsten 2019 eller våren 2020 å ha en temagudstjeneste i en vanlig høymesse om vårt forhold til penger, forvaltning og givertjeneste. Denne brede fokuseringen på givertjenesten har gitt svært positive resultater på innberettet beløp til myndighetene. Dette er en satsing det er grunn til å tro at vi vil ha positive resultater av også i årene som ligger foran. I møte med kommunene ser vi at denne satsingen blir tatt godt imot av kommunene og legger et godt grunnlag for å kunne samarbeide om en felles finansiering av nye stillinger, særlig diakonstillinger. Uten bidrag fra menighetene er det betydelig vanskeligere å få kommunene med på nye stillinger. Biskopen merker også en offensiv satsing i flere menigheter som ønsker å nå lenger ut enn det de offentlige bevilgningene gir mulighet til.

Prostetjenesten

I løpet av de syv siste årene har det vært en fullstendig utskifting av prostene, bortsett fra i én stilling. Snittalderen har gått ned, og dersom ikke noe uventet oppstår, ligger alt til rette for en stabilitet i prostegruppen de neste årene. I august 2019 var alle prostene sammen med ledergruppen på en svært vellykket fem dagers tur til Cambridge. Formålet var å bygge opp prostegruppen og øke teamfølelsen. Prostegruppen fremstår nå svært kompetent og arbeidsvillig.

Større arrangementer og markeringer

2019 var også et år med ekstra mange store markeringer og samlinger. Sammen med Eyvind Skeie tok biskopen initiativ til markering av salmedikteren Svein Ellingsen sin 90-årsdag med tilstedeværelse av salmedikteren og hans nærmeste familie. Det ble en storstilt markering med ca. 900 deltagere i Trefoldighetskirken i Arendal. Vigsling av de to nye kirkene Østre Porsgrunn (ca. 600 tilstede) og Flekkerøy nye kirke (ca. 1500 til stede) vart også milepæler i bispedømmets historie.

Begge steder meldes det om økt deltagelse i gudstjenester og menighetsliv som resultat av den nye kirken. I 2019 tok vi avskjed med biskop emeritus Olav Skjevesland som ble gravlagt fra domkirken i Kristiansand. Biskopens oppgaver under Arendalsuka vokser også år for år.

Visitaser og vigslinger

Også i 2019 ble det holdt 8 visitaser. I løpet av tidlig vår 2021, vil biskopen ha visitert samtlige menigheter. Det betyr at hver menighet vil bli visitert ca. hvert åttende år. Visitasene viser at det er svært mye gledelig som skjer i menighetene, og at det er mange dedikerte ansatte og frivillige. Samtidig ser vi at menighetene er utålmodige og gjerne ønsker mer vekst i gudstjeneste og menighetsliv, ikke minst når det gjelder å rekruttere ungdom og unge familier. Dette må være et fortsatt satsningsområde i årene fremover. Når det gjelder vigslinger av prester, var 2019 etter all sannsynlighet et unntaksår med bare en person som ble vigslet, mens det ble vigslet to nye diakoner.

Relasjonen til frimenighetene og de kristne organisasjonene

Mye tid blir brukt på bygge relasjoner til frimenighetene og de kristne organisasjonene. Inntrykket er de stadig blir bedre. Selv om det noen steder kan være litt anstrengt, er det økumeniske klimaet godt. Det er svært viktig i Agder og Telemark.

IV Styring og kontroll i virksomheten

A HMS/Arbeidsmiljø

Det drives et målbevisst og proaktivt HMS-arbeid i bispedømmet, i godt samarbeid med hovedverneombud, lokale verneombud og arbeidet i RAMU. Handlingsplaner og årsrapporter er nye verktøy til forbedring og refleksjon. I løpet av året er alle verneombud og proster oppdatert i forhold til kurs og bevissthet på AML. Det foreligger nå samordningsavtaler med alle fellesråd, og bevisstheten rundt felles vernerunder er i all hovedsak god i prostiene. Utfordringer i samhandling på den enkelte arbeidsplass håndteres i all hovedsak bra av prostene i samråd med personalavdelingen.

2019 ble første året for den nye nasjonale Arbeidsplassundersøkelsen fasilitert av Rambøll. Resultatene fra denne er ikke ferdig behandlet. Dette vil det bli arbeidet videre med i 2020.

Sykefravær

	2018			2019		
	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn
Agder og Telemark	6,9 %*	9,6 %*	5,8 %*	4,8 %	9,5 %	3,1 %
Gjennomsnitt alle BDR	5,4 %	7,5 %	4,2 %	4,8 %	6,8 %	3,7 %

Prosenttallet er justert for feil i forhold til tabell i rapport 2018 (som var oppgitt til 7,1 % totalt)

Sykefraværsprosenten gikk betraktelig ned fra 2018 til 2019.

I rapporten for 2018 utgjorde bl.a. pleiepenger en del av prosentberegningen for Agder og Telemark. Dermed ble tallet høyere enn den reelle sykefraværsprosenten. Differansen i forhold til den totale gjennomsnittlige sykefraværsprosenten for alle bispedømmer ble dermed også vurdert større enn reelt. Det reelle sykefraværet (6,9 %) var likevel påfallende høyere enn for 2017 (5,6%).

En økt bevissthet blant proster og verneombud rundt sykefravær kan ha hatt betydning for nedgangen i 2019. Det er grunn til å fortsette dette arbeidet med tanke på en videre forbedring. Det er bekymringsfullt at yngre prester går på arbeidsavklaringspenger i større grad enn tidligere, særlig siden noe av dette skyldes forhold i arbeidssituasjonen.

B Likestilling

Kvinneandel

		Antall utlysninger	Søknader			Tilsetninger		
			Antall søknader	Herav kvinner	Kvinneandel	Antall tilsetninger	Herav kvinner	Kvinneandel
Agder og Telemark	2018	16	53	12	23%	13	6	46 %*
Agder og Telemark	2019	31	133	49	37%	21	5	24 %

* I årsrapporten for 2018 stod det feilaktig 38%

Andelen kvinner ansatt er gått tilbake, til tross for at andelen kvinnelige søkere har økt. Dette er ikke en ønsket utvikling. Bispedømmerrådet har en klar holdning til at kvinner skal oppfordres til å søke, og kvinner skal kalles inn til intervju så sant de er kvalifisert. Der kvinner og menn stiller likt skal kvinner prioriteres.

Kjønnsbalanse i administrative stillinger

Det er ingen endringer i administrasjonen fra 2018 til 2019.

Kjønnsbalanse i presteskapet

Andelen kvinner i faste stillinger	2016	2017	2018	2019
Agder og Telemark	28 %	28 %	30 %	28 %
Gjennomsnitt alle BDR	30 %	33 %	34 %	36 %

Andelen kvinner i stilling som prost og biskop	218				2019			
	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel
Agder og Telemark	3	8	11	27 %	3	7	10	30 %
Gjennomsnitt alle BDR				33 %				?

Andelen kvinner i faste prestestillinger har hatt en liten tilbakegang, slik at den er tilbake på nivået fra 2017 og 2018. Dette henger sammen med andelen nytilsatte kvinner dette året. At andelen kvinnelige proster har gått opp skyldes sammenslåing av to prostier.

Vurdering

Andelen kvinner tilsatt dette året har gått merkbart tilbake. Det slår ut på andelen kvinner i faste prestestillinger. Det har vært uvanlig mange tilsetninger dette året, og andelen tilsatte kvinner står i rimelig forhold til andelen kvalifiserte kvinnelige søkere. Utfordringen er å få flere kvinner til å søke prestestillinger i bispedømmet, da bevisstheten om å tilsette kvalifiserte kvinner er god.

Rutiner for intern varsling og avvikshåndtering

Det er behandlet 5 avviksmeldinger og en varslings sak. Avviksmeldinger går til egen arbeidsgiver selv om avviket skjer på arbeidsstedet der fellesrådet er hovedarbeidsgiver.

C Vurdering av mislighetsrisiko

Det har i 2019 vært stort fokus på å nå de overordnede målsetninger som fremgår av tildelingen fra Kulturdepartementet til Den norske kirke, Kirkerådets resultatmål og nøkkelindikatorer, samt bispedømmets egen virksomhetsplan. Grad av måloppnåelse er beskrevet under ulike avsnitt i årsrapporten og er viktige faktorer i vurdering av ressursbruken.

Bispedømmerådet har ved hjelp av en stram økonomistyring i 2019 unngått å redusere antall prestestillinger. I 2016 ble det redusert med 6,2 stillinger, og i 2017 ble det redusert ytterligere med 2,0 stillinger. I tillegg til månedlig økonomirapportering har det vært tett oppfølging av vikarbruk ved sykdom og vakanser. Videre er det fokus på av gudstjenesteforordning i enkelte prostier, for derved å komme i takt med behov og tilgjengelige ressurser.

Ressursbruk og rutiner på det administrative området blir løpende vurdert. Overgangen fra å være en egen virksomhet direkte underlagt Kulturdepartementet, til fra 01.01.2017 å være en del av det nye rettssubjektet Den norske kirke, har vært utfordrende og ressurskrevende, herunder innføring av nye økonomisystemer for lønn, budsjettering og regnskap. Det er ikke avdekket vesentlige avvik, og mindre feil/mangler er løpende korrigeret. Fra sommeren 2019 ble stillingene ved kontoret knyttet til økonomi overført til ny felles økonomienhet i rDnk.

Fra 01.01.2017 er det økonomiregelverk og internkontrollforskrifter m.v. for Den norske kirke som har vært gjeldende. Det er ved utgangen av 2019 ikke avdekket styringsvikt eller mangler som bør kommenteres særskilt.

V Vurdering av framtidsutsikter

Medlemsundersøkelsen fra 2019 bekrefter en nær sammenheng mellom medlemmenes ønsker/behov og Den norske kirkes satsingsområder. 78 % av medlemmene svarer at de ville ha døpt barnet sitt i Den norske kirke om de hadde fått barn nå. Målet for Kirke 2030 er at Den norske kirke fortsatt skal være en landsdekkende folkekirke med stor oppslutning. For å nå det målet, er det å ha dåp som hovedsatsingsområde, en avgjørende faktor.

Medlemsundersøkelsen kan hjelpe oss til å nå dette hovedmålet, ved at den tydeliggjør at dåpen (og andre kirkelige handlinger) ikke bare etterspørres av de av våre medlemmer som deltar jevnlig i gudstjenestelivet eller oppgir en klart, definert gudstro. Kampanjer om kirken generelt, og dåp spesielt, rettet mot såkalt «gul gruppe», synes av den grunn som et klokt strategisk valg.

Videre viser medlemsundersøkelsen at 87 % av medlemmene har vært innom Den norske kirke det siste året, hvorav en stor gruppe har besøkt kirkegård/gravplass eller vært i en begravelse. Dette funnet bekrefter viktigheten av å prioritere satsingen på kirkelige handlinger. 3 av 4 medlemmer understreker at kirkebyggene må vedlikeholdes. Dette viser at kirkebyggenes betydning og status er avgjørende på flere plan, også uavhengig av den enkeltes gudstro, og det gir oss frimodighet til å arbeide for økte midler til vedlikehold av kirkebyggene.

Selv om kirken når et bredt lag av befolkningen gjennom et år, har vi en utfordring i å engasjere kirkens ungdommer og yngre voksne/familier. Dette må det jobbes strategisk og kontinuerlig med i fremtiden for å sikre levende menigheter og bedre rekruttering til kirkelige stillinger. I den forbindelse er det også viktig å sikre funksjonelle og tjenlige bygg for menighetens virksomhet. Den positive effekten av funksjonelle lokaler har blitt tydeliggjort blant annet ved nye kirker i Østre Porsgrunn og Flekkerøy, samt alle lokale menighetsbygg som har blitt bygget de siste tiårene.

Kirken på nett er en sentral satsing for Den norske kirke. Medlemsundersøkelsen har allerede vært ett av argumentene for at Agder og Telemark vinteren/våren 2020 gjennomfører kommunikasjonskurs i de fleste prostier i bispedømmet. Grunnen er at 3 av 4 medlemmer oppgir at de ville søkt på nett (hjemmeside eller google) hvis de ønsket å komme i kontakt med kirken. For å imøtekomme medlemmenes kommunikasjonsbehov, er det helt avgjørende at lokalmenighetene har nødvendig digital kompetanse. Også utover disse kursene i 2020 gir medlemsundersøkelsen en retning frem mot 2030. Hvis vi fortsatt ønsker å være en bred folkekirke i 2030, må kirkens digitale nærvær økes drastisk.

Den norske kirke har mange strategiske mål og svært mange resultatmål for 2019-2021 som peker frem mot Kirken 2030. Etter vårt syn bekrefter medlemsundersøkelsen først og fremst viktigheten av de strategiske målene som allerede er vedtatt. Mer enn å peke ut en ny retning, gir undersøkelsen økt trygghet i forhold til utvalgte satsingsområder som gudstjenestedeltakelse, dåp og kirken på nett. På bispedømmenivå blir det i tiden fremover avgjørende å prioritere dette arbeidet høyt.

Ressurstilgangen framover blir viktig. Økt satsning på frivillighet og givertjeneste tror vi blir avgjørende for å nå lenger ut med arbeidet vårt. Ikke minst gjelder dette kirkens diakonale arbeid.

VI Årsregnskap

Ledelseskommantar årsregnskapet 2019

Innledning

Agder og Telemark bispedømme er en del av rettssubjektet Den norske kirke og dekker fylkene Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark.

Kirkerådets tildeling til Agder og Telemark bispedømmeråd skal sikre en lokal forankret folkekirke i alle sokn, og sørge for en tilstrekkelig prestedtjeneste slik at gudstjenester og kirkelige handlinger avholdes, døpte får trosopplæring og at det åndelige liv vekkes og styrkes i menighetene.

Det totale budsjettet for Agder og Telemark bispedømme i 2019 var på kr. 164.880.000.- . Av dette utgjorde driftsbudsjettet kr. 121.181.000.- og tilskuddsbudsjettet kr. 43.699.000.-

Driftsregnskapet

Driftsinntektene er 559 000 kr høyere enn budsjettet. Dette er i stor grad knyttet til refusjon av lønnsutgifter fra Felles økonomienhet.

Lønnsutgiftene er kr 707 000 høyere enn budsjettet, mens det er en mindre innsparing på driftsutgifter. Dette gir et netto driftsresultat på kr 60 000,- .

Tilskudd

Med unntak av kr 24.000.- av Trosopplæringsmidlene, er alle tilskuddsmidlene tildelt i 2019 benyttet.

Regnskapet for Agder og Telemark bispedømme inngår i det samlede regnskap for rettssubjektet Den norske kirke, og revideres av eksternt revisjonsfirma.

Oppsummert mener ledelsen det er grunn til å være godt fornøyd med økonomistyringen i 2019.

Kristiansand, 26. februar 2020

Kai Steffen Østensen
Leder Agder og Telemark bispedømmeråd

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

Regnskapsrapportering

Agder og Telemark bispedømme

250

- formål: å få frem summer og avvik pr budsjettgruppe og pr kontogruppe

alle tal i hele 1000

	Regnskap 31.12.2019	Budsjett 31.12.2019	Avvik
Budsjettgruppe 1A - Driftsregnskapet			
Inntekter	-2 815	-2 256	559
Vareforbr/tilskudd	2		-2
Lønnskostnader	111 202	110 495	-707
Andr driftskostn	12 732	12 942	210
Sum budsjettgruppe 1A	121 121	121 181	60

	Regnskap 31.12.2019	Budsjett 31.12.2019	Avvik
Budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl. - Tilskudd *			
Trosopplæring	28 781	28 805	24
Diakoni/Undervisning/Kirkemusikk m.m.	14 205	14 205	-
Domkirke (Oslo og Nidaros)			-
Gruppe 2 (kun KR)			-
Gruppe 3 (kun KR)			-
Annet (inkl OVF utbet til eksterne)	689	689	-
Sum budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl.	43 675	43 699	24

* Tilskudd = Koststed XXX4900

Sum Dnk 2019	164 796	164 880	84
---------------------	----------------	----------------	-----------

Spesifikasjoner:

Årsbudsjett 2019

-formål: spesifisere årsbudsjettet i tildelt ramme samt med planlagt bruk av Akk. mer/mindreforbruk

	Tildelt ramme 2019	Akk. mer/mindre- forbruk	Årsbudsjett 2019
Årsbudsjettet og bruk av mer/mindreforbruk			
Budsjettet under 1A	121 258	-77	121 181
Budsjettet under 1B	43 699		43 699
Sum budsjettgrupper	164 957	-77	164 880

Spesifikasjon av Ovf-midlene:

OVF	2019		
	Regnskap	Budsjett	Avvik
Administrasjon			-
Diakoni	136	136	-
Barn og unge	116	116	-
Gudstjenesteliv	155	155	-
Kirkemusikk og kultur	82	82	-
Samisk kirkeliv			-
Andre fellestiltak (inkl SMM)	200	200	-
Internasjonale og økumeniske organisasjoner			-
Ovf total (for rapportering til Ovf)	689	689	-